

Арат, тараачын ажил-агыйларда

СУНДУЛУГ ЧААРТЫКЧИ

Оку бляр мен. Боудуну кужу-бие садыг-саарыла кылдыр ажилы ол барык-ла үш чыл бурунаар эгелер берген шыкшак чүе ийи. Бичаар оок-биле Уш-Белдир курорт-ка тааныжы алган бис. Чуга-кыр, чазык эр чүе. Алыс шыныг сөгүрүс деп барганза кижиге алдыр, алдыртыр хөнүү чок алыр. Далаш, ниги чанынж — ооң алыс бугу-жү, мөзүү ылдыг. Билгалдаа «эрини» ажа бербес; калдыг-бир чүеки бугураар, шылылар дээде амыралчы чиктерге дайнып туршап, мык тайлырлар шылаар. Алыс амдыларын туршу дээш ооң кызыланын бир чижээ ол. А оон эскээр чүе-гуаалары, хүнүн болан эвес, моон сонгаар келинч курта-таанынч богазын ажа берген ажил-терекин. Чаартыкчы сайгарыкчы кижилер ийи. Ону дугайын аштар бижиктеш, частарыг мыкбис мен. Чүте дээрге ол боудуну шилеп алганы ажилын кара дерин төп чораша кылдыр чоруур кижиге деп билер мен. Эске кижилер шыкшак эвес аан. Олар дээр бистер шултүвүс билер бис. Боттары кайдыг-лаа продукция бугу-дурбай чыккан. Кайдыг-бир берген чыккан өгөк-биле берген салды алгаш, ону маана удуур өртөккө салды, арил-хүтүрү артынга катташ, чамы-чылбын көргүсүшүш, чариктарын өш чок сазын ажи-биле долдуу дыйгы алдылар. Оларын ол мөлтүкү чоруу ам-аа улам-чылан тур шыкшакыл.

А мөңү тааныжым — Сундуй-оол Монгушевчыл ылдыг эвес кижиге. Он кол бугураары бираан — дээрбелен каан тыва далаш. Бу дээрге улуз күш түндүр, ажыг дер түш ажилдыр. Оон башка сепкиле чедер эки түнөлүк үймес, ажыктыг оруга киирип ал шыдаас аан.

Боудуну болан алган иле-зын ботандыраар сорулга-биле, боштай черде шешеп көөр дээш ол минаан, барымда-лыг бижик (патент) чока бир чыл ажилдаан. Бичан ол арбай, кызыл-тас дагалган колдуунда-ла хол-биле белет-кеп ал турган. Бичаар кылдыг ажилдык аар болган. Шынал-ла, чеди дерин төккөн шылаша, сепкиле чедер продукция бугураар аштыктыг бугураар, ошүтүкүсүшүш, чариктарын өш чок сазын ажи-биле долдуу дыйгы алдылар. Оларын ол мөлтүкү чоруу ам-аа улам-чылан тур шыкшакыл.

Боудуну болан алган иле-зын ботандыраар сорулга-биле, боштай черде шешеп көөр дээш ол минаан, барымда-лыг бижик (патент) чока бир чыл ажилдаан. Бичан ол арбай, кызыл-тас дагалган колдуунда-ла хол-биле белет-кеп ал турган. Бичаар кылдыг ажилдык аар болган. Шынал-ла, чеди дерин төккөн шылаша, сепкиле чедер продукция бугураар аштыктыг бугураар, ошүтүкүсүшүш, чариктарын өш чок сазын ажи-биле долдуу дыйгы алдылар. Оларын ол мөлтүкү чоруу ам-аа улам-чылан тур шыкшакыл.

Боудуну болан алган иле-зын ботандыраар сорулга-биле, боштай черде шешеп көөр дээш ол минаан, барымда-лыг бижик (патент) чока бир чыл ажилдаан. Бичан ол арбай, кызыл-тас дагалган колдуунда-ла хол-биле белет-кеп ал турган. Бичаар кылдыг ажилдык аар болган. Шынал-ла, чеди дерин төккөн шылаша, сепкиле чедер продукция бугураар аштыктыг бугураар, ошүтүкүсүшүш, чариктарын өш чок сазын ажи-биле долдуу дыйгы алдылар. Оларын ол мөлтүкү чоруу ам-аа улам-чылан тур шыкшакыл.

Боудуну болан алган иле-зын ботандыраар сорулга-биле, боштай черде шешеп көөр дээш ол минаан, барымда-лыг бижик (патент) чока бир чыл ажилдаан. Бичан ол арбай, кызыл-тас дагалган колдуунда-ла хол-биле белет-кеп ал турган. Бичаар кылдыг ажилдык аар болган. Шынал-ла, чеди дерин төккөн шылаша, сепкиле чедер продукция бугураар аштыктыг бугураар, ошүтүкүсүшүш, чариктарын өш чок сазын ажи-биле долдуу дыйгы алдылар. Оларын ол мөлтүкү чоруу ам-аа улам-чылан тур шыкшакыл.

Часкы түн бугуру тараякча үнелгн. Билер-ле болгач бис, бо каш конуштарга чедир агар-бойду, каячаар чаптан туржук, сооп, соок тап тап халып, харын мырнай даяр халуунактыг өл-хар-даа даяр турганын көрдүсүз. Чер чылыска, сүт денелинде кедүрүлбес таражылар, сүтүтүгаче часкы таралганын конугу индин тудук хушери-де чүчү экил, оларын ажилы-биле чөрүштүр тургунтарга аан. Тараа-биле боудун хандартынарнын дугайында чугула сорулга салдыган турга, чаштыр-ганы боттарында бар-ла эргалары ажиллап тургаш, по-гаа, картофель тарылгазын база органикастыг чорударын ажил-агый бүрүч харымса-га-биле көрүп турар журуугу деп билди турар бис. Май ай доостунуң кыры, июнь мия бо үнүп кээр деп баргайла, агар-бойдустан турар эези чакым хову ажилдарынын теминине база салдарыг бооп турары гугаакож. Таражыларын чамалык байда-

ларда бистен хамаарышпас чүдүлөр база туруп кээр боор чүе-дир ийиңе бичаарга база таварыла эвес. Бичаарга бистин республиканын ажил-агыйларынын хову-шадларында чакым хову ажилдары кидан чүкү, күзүн барып алыр дугурут дээр тараажылар, сүтүтүгачер чымштыг иште-

Республиканың ажил-агыйларында чакым хову ажилдары чоруп турарынын бай-далын Келээ ажил-агый министрствозунда алганымс май 24-түнү хуңунуң медээзи-не көргүзүлгн. Республиканың ажил-агыйларында шинти тарылга шалы — 208409 гектар, оон 68542 гектарыга чаштырылганы май 24-түнүңүне чедир чоруткан бооп турган, ол—33 хуң. Эрткен чылдын ол-ла үезинде чаштырылга 51 хуң чедер берген турган-дыр.

Районнар айы-биле оларын чамандарын көргүзүп берге, калдыгы? Ону Бей-Тайгадан эгелесе эки боор деп болал бар. Чүге? Тараа культураларынын чаштырылганын районун ажил-агыйлары 86 хуң чедер берген, ол көргүзүп бөгүн анда каяа чыгар, оон-даа барды ий-наан. Тараа культураларынын ынаа 1383 гектар чедер таражы сорулга салдыган, оон 1189-үнү чаштырганы ол. А мал чөмү культураларынын чаштырылганын планынга хамаарыштып алыр болза, ам чаа-ла, 5 хуң бооп турар. Мал чөмү культураларынын чаштырылганын кожазы барыч-хемичилерин чорудуп турар хуу-биле алыр болза, баш мича. Тарылга шөлүгүн хемчээлин алыр болза, Барыч-Хемчик районда оон арай дал болдуур ийиң, ий-жээ, тараа культураларынын чаштырылганын ынаа 4390 гектар чедер чорудары планнаштырган, 3359 гектарга чаштырылганы чоруткан-дыр, 76 хуң.

Бичаарга мал чөмү культураларынын чаштырылганын темпин арай оожум чоруп турарын сан-көргүзүлгн көргүзүп турар. Картофель тарымын планын Кызыл районун ажил-агыйлары мурнады берген. Оларын соопалан барыч-хемичилер чоруп олур-дыр. Ол ажилче май 24.

Түнүңүне чедир кыргыздар база бар. Бичаарга республикада картофель ол хуңа, чедир 211 гектар чедер олуртуган бооп турар, «а эркен чылдыч ол-ла үезинде ол көргүзүп — 648 гектар турган-дыр. Ногаа тарылганы калдыгы? Ол таланың Мөңгүн-Тайга, Өвүр, Току, Эрайн районнардан аштыла, өскөлери боттарынын тус черде байдалыг айы-биле лян сорулгагы. Тес-Хем район логаны бо чылың хову чедер терге тарымы деп шилтирилгн.

ЭРТКЕН ЧЫЛДЫНДАН ДЭЭРЕ

Малдын кижилерге ээр-берген, оок болган когурумуң чак эер берди. Шынал-ла, берге-ле чак болду: хаттыг, чачыг, хар-чаныг. Харында сөөгү хуңер чылды берген, магалы чанын баштайгы демдектер көстүп келди. Шагурун шак бо ийи үезинде хөй-хөй малчынар чыдагаларыне көже берилгн. Илет, кыш-даа, чыдаа дошкун болганын малчы кижилер аан. Илде-даа болза, олар агар-бойдустан байдалы берге-дир доштук салдыман, олар кончү кызымак ажилдаан. Оон түрүс багай эвес. Ол дугайын республиканың Келээ ажил-агый министрствозунун мал ажилы киданынч белеткүз сал-чаргайлары көргүзүп турар. Бис анда даянып алган, барык-ла бир недела бурунгар республиканың колхоз, совхозтарынга хөй, өшүк оолдатырының байдалы калды турганын казып тайыл-бырал көрүлгн. Майын 21-деги медээ бугураар алыр, чыдаагы республикада интин-биле 274337 хөй, өшүк оолдатын. Олардан 240189 анай, хураганын камгалап алган. Бүпү хоона хураган, атай саны — 18056. Мою эрткен чылдын бо үезинде байдалы-биле денээр болза, оон 30983 баш эезиш. Бо чүд, кызыл ол бө, багыл ол бө? Байдал дыкка эки-дөй деп чүвени сөөгү чуратай бачмак чылар шыкшакыл. Оон май баа бир эки көргүзүп бер-дыр. Чүд дээрге эртен чылдын бо үезинде республика интин-биле төрүр 100 хойдан-ла 46 хураганын камгалап ал, көргүзүп мырнай пат турган болза, бо чылдын илдин эвес: төрүр чүс хойга оонаштыр 67 хураганын амгы хуңерде ал турар-дыр бис. Мында анай, хураган каттай карип турар деп билзе төгүр. Устүнде бижик алганын сан-чургайлары душтүр бодал көзүте, бо чылдын республиканың ажил-агыйларынга шээр мал саны эзген

Малдын кижилерге ээр-берген, оок болган когурумуң чак эер берди. Шынал-ла, берге-ле чак болду: хаттыг, чачыг, хар-чаныг. Харында сөөгү хуңер чылды берген, магалы чанын баштайгы демдектер көстүп келди. Шагурун шак бо ийи үезинде хөй-хөй малчынар чыдагаларыне көже берилгн. Илет, кыш-даа, чыдаа дошкун болганын малчы кижилер аан. Илде-даа болза, олар агар-бойдустан байдалы берге-дир доштук салдыман, олар кончү кызымак ажилдаан. Оон түрүс багай эвес. Ол дугайын республиканың Келээ ажил-агый министрствозунун мал ажилы киданынч белеткүз сал-чаргайлары көргүзүп турар. Бис анда даянып алган, барык-ла бир недела бурунгар республиканың колхоз, совхозтарынга хөй, өшүк оолдатырының байдалы калды турганын казып тайыл-бырал көрүлгн. Майын 21-деги медээ бугураар алыр, чыдаагы республикада интин-биле 274337 хөй, өшүк оолдатын. Олардан 240189 анай, хураганын камгалап алган. Бүпү хоона хураган, атай саны — 18056. Мою эрткен чылдын бо үезинде байдалы-биле денээр болза, оон 30983 баш эезиш. Бо чүд, кызыл ол бө, багыл ол бө? Байдал дыкка эки-дөй деп чүвени сөөгү чуратай бачмак чылар шыкшакыл. Оон май баа бир эки көргүзүп бер-дыр. Чүд дээрге эртен чылдын бо үезинде республика интин-биле төрүр 100 хойдан-ла 46 хураганын камгалап ал, көргүзүп мырнай пат турган болза, бо чылдын илдин эвес: төрүр чүс хойга оонаштыр 67 хураганын амгы хуңерде ал турар-дыр бис. Мында анай, хураган каттай карип турар деп билзе төгүр. Устүнде бижик алганын сан-чургайлары душтүр бодал көзүте, бо чылдын республиканың ажил-агыйларынга шээр мал саны эзген

Малдын кижилерге ээр-берген, оок болган когурумуң чак эер берди. Шынал-ла, берге-ле чак болду: хаттыг, чачыг, хар-чаныг. Харында сөөгү хуңер чылды берген, магалы чанын баштайгы демдектер көстүп келди. Шагурун шак бо ийи үезинде хөй-хөй малчынар чыдагаларыне көже берилгн. Илет, кыш-даа, чыдаа дошкун болганын малчы кижилер аан. Илде-даа болза, олар агар-бойдустан байдалы берге-дир доштук салдыман, олар кончү кызымак ажилдаан. Оон түрүс багай эвес. Ол дугайын республиканың Келээ ажил-агый министрствозунун мал ажилы киданынч белеткүз сал-чаргайлары көргүзүп турар. Бис анда даянып алган, барык-ла бир недела бурунгар республиканың колхоз, совхозтарынга хөй, өшүк оолдатырының байдалы калды турганын казып тайыл-бырал көрүлгн. Майын 21-деги медээ бугураар алыр, чыдаагы республикада интин-биле 274337 хөй, өшүк оолдатын. Олардан 240189 анай, хураганын камгалап алган. Бүпү хоона хураган, атай саны — 18056. Мою эрткен чылдын бо үезинде байдалы-биле денээр болза, оон 30983 баш эезиш. Бо чүд, кызыл ол бө, багыл ол бө? Байдал дыкка эки-дөй деп чүвени сөөгү чуратай бачмак чылар шыкшакыл. Оон май баа бир эки көргүзүп бер-дыр. Чүд дээрге эртен чылдын бо үезинде республика интин-биле төрүр 100 хойдан-ла 46 хураганын камгалап ал, көргүзүп мырнай пат турган болза, бо чылдын илдин эвес: төрүр чүс хойга оонаштыр 67 хураганын амгы хуңерде ал турар-дыр бис. Мында анай, хураган каттай карип турар деп билзе төгүр. Устүнде бижик алганын сан-чургайлары душтүр бодал көзүте, бо чылдын республиканың ажил-агыйларынга шээр мал саны эзген

МАЛ ООЛДАШКЫНЫ

Төлүн оңчо-менди камгалап алган таланы-биле эң эки көргүзүп амадызында Эрайн районун малчынары чедип алды. Бо таланы-биле чуралганын район аштык-биле чуралган, олар төрүр 100 хойдан-ла 80,2 хураганын ка-а-лап алган болуп турар. Частык башы ай—мартта Эрайн-биле Тес-Хем районнарын девискээринде улуз хар чага-даа, малчынар оон чордуус оон мааырынын биле ажил эртен-дер дээрини ол чижек керендеп тур. Тес-Хемдеринин көргүзүп бээр эес; олар төрүр чүс хойдан-ла 76 хураганын камгалап ал, амгы хуңерде оларын баш санын хоратпас сорулгагы ажилдап турар. Малдын чаш төлүн камгалап алган таланы-биле районнара ажил-агыйларынын малчынары бо чылдын үр-түчүлөгн ажилдаанын үстүнде демлек-едиле. Черле мичаш өскө-даа, чижээ, Бай-Тайга, Мөңгүн-Тайга, Чаа-Хөл, Танди, Өвүр, Улут-Хем, Чөөн-Хемчик районнара байдал баш-ла индиге хураган болган анай хөй-биле оңчо-менди дору-түп, өвүр турар. Малчынар-ны бо чедикшинде, бир чылааган — дыкка хөй ажил-агыйлары коллективтиг кө-

ШЭЭР МАЛДЫ САГЗА

Хөңеге дистиштир баглап алай, хураганынын көөрге, ак-көк дээрде дисти-чипкен ужул чорур өөр-өөр куштар-даа сагышка киргилээр чүе ийи. Мен элэди чорур шамаа кайы-даа аалдын эдэниге бар-за, илде-мында хөңерде дуу мээлэ-чилээн анай, хура-гангы алгы-кышкыны кулак оожу боор чүе-ле болгай. Аалдарын элери ол хөй-ле анай, хураганынын илеринге ыткак, эдиге бээр, ам-на тос хурунары доллар сагылап алган, хөй, өшкүнү магалы хоюг сүдү-биле сарып шыбы хаймынар, сүтүзгн, сүксүн хандыр артап ижерге, ам-дангы-ла болдуур ийи. Хөй, өшкү сүдү хоюунун, үскүрүнүн таланы-биле инек сүдүндөн ажыг. Тарак кынып ижерге сүг кедерге-ле болдуур эвеспе. Божа, хойтак, ааржы, күрүт, эжегей, чөпкөк, саржаг дээш, черле чүчү кылып болдуура. Ол шыкшак кончү чаа-гай киксенчиг быштакы-даа оон үндүрүп алыр шыкшакыл. Чечмыккан ааржы деп анай, хураганнар өвүр, доруга бээр бени илеринден аны-гылаш, барык-ла колдан чыгы хөй, өшкүнү саап ижи чордуус чоп. Харында шээр малды 2-3 жаган саап турган болгай. Чамык шээр малды сүдү саар инектеринден ду-дас чораш.

Чө, харын, эртенге үе ин-дыг-ла ийиңиз. Бичаар-даа бистер ам бо хуңерде өгө-берген ага-изыгуур салып келген улузчу чагында, чыдаагы болдуура. Хүсчү эде оларан хөй дүктү, элти бугурун, оон салды-саарыл-гада киргеш, оортан артык-чылаштыг орутланы кирип алан болдуур. Оон калына-аа немере болуп болза малдын болган чер амыл-ын продукцияларында кызыл инек өвүрүлгн баш бар болгай. Бичаар-даа чуралга коор-тү күш ийиң, балдырымыс даяр берип болдуур.

Хөңеге дистиштир баглап алай, хураганынын көөрге, ак-көк дээрде дисти-чипкен ужул чорур өөр-өөр куштар-даа сагышка киргилээр чүе ийи. Мен элэди чорур шамаа кайы-даа аалдын эдэниге бар-за, илде-мында хөңерде дуу мээлэ-чилээн анай, хура-гангы алгы-кышкыны кулак оожу боор чүе-ле болгай. Аалдарын элери ол хөй-ле анай, хураганынын илеринге ыткак, эдиге бээр, ам-на тос хурунары доллар сагылап алган, хөй, өшкүнү магалы хоюг сүдү-биле сарып шыбы хаймынар, сүтүзгн, сүксүн хандыр артап ижерге, ам-дангы-ла болдуур ийи. Хөй, өшкү сүдү хоюунун, үскүрүнүн таланы-биле инек сүдүндөн ажыг. Тарак кынып ижерге сүг кедерге-ле болдуур эвеспе. Божа, хойтак, ааржы, күрүт, эжегей, чөпкөк, саржаг дээш, черле чүчү кылып болдуура. Ол шыкшак кончү чаа-гай киксенчиг быштакы-даа оон үндүрүп алыр шыкшакыл. Чечмыккан ааржы деп анай, хураганнар өвүр, доруга бээр бени илеринден аны-гылаш, барык-ла колдан чыгы хөй, өшкүнү саап ижи чордуус чоп. Харында шээр малды 2-3 жаган саап турган болгай. Чамык шээр малды сүдү саар инектеринден ду-дас чораш.

Чө, харын, эртенге үе ин-дыг-ла ийиңиз. Бичаар-даа бистер ам бо хуңерде өгө-берген ага-изыгуур салып келген улузчу чагында, чыдаагы болдуура. Хүсчү эде оларан хөй дүктү, элти бугурун, оон салды-саарыл-гада киргеш, оортан артык-чылаштыг орутланы кирип алан болдуур. Оон калына-аа немере болуп болза малдын болган чер амыл-ын продукцияларында кызыл инек өвүрүлгн баш бар болгай. Бичаар-даа чуралга коор-тү күш ийиң, балдырымыс даяр берип болдуур.

Хөңеге дистиштир баглап алай, хураганынын көөрге, ак-көк дээрде дисти-чипкен ужул чорур өөр-өөр куштар-даа сагышка киргилээр чүе ийи. Мен элэди чорур шамаа кайы-даа аалдын эдэниге бар-за, илде-мында хөңерде дуу мээлэ-чилээн анай, хура-гангы алгы-кышкыны кулак оожу боор чүе-ле болгай. Аалдарын элери ол хөй-ле анай, хураганынын илеринге ыткак, эдиге бээр, ам-на тос хурунары доллар сагылап алган, хөй, өшкүнү магалы хоюг сүдү-биле сарып шыбы хаймынар, сүтүзгн, сүксүн хандыр артап ижерге, ам-дангы-ла болдуур ийи. Хөй, өшкү сүдү хоюунун, үскүрүнүн таланы-биле инек сүдүндөн ажыг. Тарак кынып ижерге сүг кедерге-ле болдуур эвеспе. Божа, хойтак, ааржы, күрүт, эжегей, чөпкөк, саржаг дээш, черле чүчү кылып болдуура. Ол шыкшак кончү чаа-гай киксенчиг быштакы-даа оон үндүрүп алыр шыкшакыл. Чечмыккан ааржы деп анай, хураганнар өвүр, доруга бээр бени илеринден аны-гылаш, барык-ла колдан чыгы хөй, өшкүнү саап ижи чордуус чоп. Харында шээр малды 2-3 жаган саап турган болгай. Чамык шээр малды сүдү саар инектеринден ду-дас чораш.

Малдын кижилерге ээр-берген, оок болган когурумуң чак эер берди. Шынал-ла, берге-ле чак болду: хаттыг, чачыг, хар-чаныг. Харында сөөгү хуңер чылды берген, магалы чанын баштайгы демдектер көстүп келди. Шагурун шак бо ийи үезинде хөй-хөй малчынар чыдагаларыне көже берилгн. Илет, кыш-даа, чыдаа дошкун болганын малчы кижилер аан. Илде-даа болза, олар агар-бойдустан байдалы берге-дир доштук салдыман, олар кончү кызымак ажилдаан. Оон түрүс багай эвес. Ол дугайын республиканың Келээ ажил-агый министрствозунун мал ажилы киданынч белеткүз сал-чаргайлары көргүзүп турар. Бис анда даянып алган, барык-ла бир недела бурунгар республиканың колхоз, совхозтарынга хөй, өшүк оолдатырының байдалы калды турганын казып тайыл-бырал көрүлгн. Майын 21-деги медээ бугураар алыр, чыдаагы республикада интин-биле 274337 хөй, өшүк оолдатын. Олардан 240189 анай, хураганын камгалап алган. Бүпү хоона хураган, атай саны — 18056. Мою эрткен чылдын бо үезинде байдалы-биле денээр болза, оон 30983 баш эезиш. Бо чүд, кызыл ол бө, багыл ол бө? Байдал дыкка эки-дөй деп чүвени сөөгү чуратай бачмак чылар шыкшакыл. Оон май баа бир эки көргүзүп бер-дыр. Чүд дээрге эртен чылдын бо үезинде республика интин-биле төрүр 100 хойдан-ла 46 хураганын камгалап ал, көргүзүп мырнай пат турган болза, бо чылдын илдин эвес: төрүр чүс хойга оонаштыр 67 хураганын амгы хуңерде ал турар-дыр бис. Мында анай, хураган каттай карип турар деп билзе төгүр. Устүнде бижик алганын сан-чургайлары душтүр бодал көзүте, бо чылдын республиканың ажил-агыйларынга шээр мал саны эзген

Малдын кижилерге ээр-берген, оок болган когурумуң чак эер берди. Шынал-ла, берге-ле чак болду: хаттыг, чачыг, хар-чаныг. Харында сөөгү хуңер чылды берген, магалы чанын баштайгы демдектер көстүп келди. Шагурун шак бо ийи үезинде хөй-хөй малчынар чыдагаларыне көже берилгн. Илет, кыш-даа, чыдаа дошкун болганын малчы кижилер аан. Илде-даа болза, олар агар-бойдустан байдалы берге-дир доштук салдыман, олар кончү кызымак ажилдаан. Оон түрүс багай эвес. Ол дугайын республиканың Келээ ажил-агый министрствозунун мал ажилы киданынч белеткүз сал-чаргайлары көргүзүп турар. Бис анда даянып алган, барык-ла бир недела бурунгар республиканың колхоз, совхозтарынга хөй, өшүк оолдатырының байдалы калды турганын казып тайыл-бырал көрүлгн. Майын 21-деги медээ бугураар алыр, чыдаагы республикада интин-биле 274337 хөй, өшүк оолдатын. Олардан 240189 анай, хураганын камгалап алган. Бүпү хоона хураган, атай саны — 18056. Мою эрткен чылдын бо үезинде байдалы-биле денээр болза, оон 30983 баш эезиш. Бо чүд, кызыл ол бө, багыл ол бө? Байдал дыкка эки-дөй деп чүвени сөөгү чуратай бачмак чылар шыкшакыл. Оон май баа бир эки көргүзүп бер-дыр. Чүд дээрге эртен чылдын бо үезинде республика интин-биле төрүр 100 хойдан-ла 46 хураганын камгалап ал, көргүзүп мырнай пат турган болза, бо чылдын илдин эвес: төрүр чүс хойга оонаштыр 67 хураганын амгы хуңерде ал турар-дыр бис. Мында анай, хураган каттай карип турар деп билзе төгүр. Устүнде бижик алганын сан-чургайлары душтүр бодал көзүте, бо чылдын республиканың ажил-агыйларынга шээр мал саны эзген

Малдын кижилерге ээр-берген, оок болган когурумуң чак эер берди. Шынал-ла, берге-ле чак болду: хаттыг, чачыг, хар-чаныг. Харында сөөгү хуңер чылды берген, магалы чанын баштайгы демдектер көстүп келди. Шагурун шак бо ийи үезинде хөй-хөй малчынар чыдагаларыне көже берилгн. Илет, кыш-даа, чыдаа дошкун болганын малчы кижилер аан. Илде-даа болза, олар агар-бойдустан байдалы берге-дир доштук салдыман, олар кончү кызымак ажилдаан. Оон түрүс багай эвес. Ол дугайын республиканың Келээ ажил-агый министрствозунун мал ажилы киданынч белеткүз сал-чаргайлары көргүзүп турар. Бис анда даянып алган, барык-ла бир недела бурунгар республиканың колхоз, совхозтарынга хөй, өшүк оолдатырының байдалы калды турганын казып тайыл-бырал көрүлгн. Майын 21-деги медээ бугураар алыр, чыдаагы республикада интин-биле 274337 хөй, өшүк оолдатын. Олардан 240189 анай, хураганын камгалап алган. Бүпү хоона хураган, атай саны — 18056. Мою эрткен чылдын бо үезинде байдалы-биле денээр болза, оон 30983 баш эезиш. Бо чүд, кызыл ол бө, багыл ол бө? Байдал дыкка эки-дөй деп чүвени сөөгү чуратай бачмак чылар шыкшакыл. Оон май баа бир эки көргүзүп бер-дыр. Чүд дээрге эртен чылдын бо үезинде республика интин-биле төрүр 100 хойдан-ла 46 хураганын камгалап ал, көргүзүп мырнай пат турган болза, бо чылдын илдин эвес: төрүр чүс хойга оонаштыр 67 хураганын амгы хуңерде ал турар-дыр бис. Мында анай, хураган каттай карип турар деп билзе төгүр. Устүнде бижик алганын сан-чургайлары душтүр бодал көзүте, бо чылдын республиканың ажил-агыйларынга шээр мал саны эзген

Малдын кижилерге ээр-берген, оок болган когурумуң чак эер берди. Шынал-ла, берге-ле чак болду: хаттыг, чачыг, хар-чаныг. Харында сөөгү хуңер чылды берген, магалы чанын баштайгы демдектер көстүп келди. Шагурун шак бо ийи үезинде хөй-хөй малчынар чыдагаларыне көже берилгн. Илет, кыш-даа, чыдаа дошкун болганын малчы кижилер аан. Илде-даа болза, олар агар-бойдустан байдалы берге-дир доштук салдыман, олар кончү кызымак ажилдаан. Оон түрүс багай эвес. Ол дугайын республиканың Келээ ажил-агый министрствозунун мал ажилы киданынч белеткүз сал-чаргайлары көргүзүп турар. Бис анда даянып алган, барык-ла бир недела бурунгар республиканың колхоз, совхозтарынга хөй, өшүк оолдатырының байдалы калды турганын казып тайыл-бырал көрүлгн. Майын 21-деги медээ бугураар алыр, чыдаагы республикада интин-биле 274337 хөй, өшүк оолдатын. Олардан 240189 анай, хураганын камгалап алган. Бүпү хоона хураган, атай саны — 18056. Мою эрткен чылдын бо үезинде байдалы-биле денээр болза, оон 30983 баш эезиш. Бо чүд, кызыл ол бө, багыл ол бө? Байдал дыкка эки-дөй деп чүвени сөөгү чуратай бачмак чылар шыкшакыл. Оон май баа бир эки көргүзүп бер-дыр. Чүд дээрге эртен чылдын бо үезинде республика интин-биле төрүр 100 хойдан-ла 46 хураганын камгалап ал, көргүзүп мырнай пат турган болза, бо чылдын илдин эвес: төрүр чүс хойга оонаштыр 67 хураганын амгы хуңерде ал турар-дыр бис. Мында анай, хураган каттай карип турар деп билзе төгүр. Устүнде бижик алганын сан-чургайлары душтүр бодал көзүте, бо чылдын республиканың ажил-агыйларынга шээр мал саны эзген

Малдын кижилерге ээр-берген, оок болган когурумуң чак эер берди. Шынал-ла, берге-ле чак болду: хаттыг, чачыг, хар-чаныг. Харында сөөгү хуңер чылды берген, магалы чанын баштайгы демдектер көстүп келди. Шагурун шак бо ий

(Май 31-ден Июнь 6-га чедир)

Доозукчуларга

МЕРГЕЖИЛ ДУГАЙЫНДА

Ам каш-ла тогаш, муу-муу оодла болган кыстар школа дооскан аттостаттары колга ал, төрөн школалар-быле бзырлажып, чуртталгазында бир-ле дугаар амдыралдык оорунче шымны кирерлер, Оларын чамалыкты өскөртөрөн хоорайларны, суур-лазынга ажалда, бир чамалыктары улаштыр өөрөнөр дээзи билдингил.

Мергежил шүптү-ла үлдүткөндө, ажытып, Кузьяния шилп алган, өөрөнөр эргелик сен, Кижн чепле башкы, чолажы, эмчи, чогаалчы азы кандык-бир уауз өтөтөмөн бооп чаваттынны төрттүтүмөс. А жытала-даа чамгыс кижн хей-хей мергежилди шигээтлп ап болур. Ал-а кызымалык чорук, докт-мал өөредилге, белетел зерек.

Чамгыс кижн хары угла үлүт угатыны, дипломат, чо-валчы болгаш эртемнин дыка хей амдыралын бийлр чооан-ны бистин шүрттү тоскузун-ден көрүп болур. Чижээ:

Салчак САРЫГ-ООЛ. Бай-Тайга район.

ШЕДЕ ПРОГРАММА

ПОНЕДЕЛЬНИК

МАЙ 31

БИРГИ ПРОГРАММА

«ОСТАНКИНО» канал

5.55, 9.00, 15.20, 18.20, 21.20. Дамчыдылгалар програм-мазы, 6.00 Медээлер.

ВТОРНИК

ИЮНЬ 1

БИРГИ ПРОГРАММА

5.55, 9.00, 15.20, 18.20, 21.20. Дамчыдылгалар програм-мазы, 6.00 Медээлер.

СРЕДА

ИЮНЬ 2

«ОСТАНКИНО» канал

5.55, 9.00, 15.20, 18.20, 21.20. Дамчыдылгалар програм-мазы, 6.00 Медээлер.

ЧЕТВЕРГ

ИЮНЬ 3

БИРГИ ПРОГРАММА

«ОСТАНКИНО» канал

5.55, 9.00, 15.20, 18.20, 21.20. Дамчыдылгалар програм-мазы, 6.00 Медээлер.

ПЯТНИЦА

ИЮНЬ 4

БИРГИ ПРОГРАММА

«ОСТАНКИНО» канал

5.55, 9.00, 15.20, 18.20, 21.20. Дамчыдылгалар програм-мазы, 6.00 Медээлер.

СУББОТА

ИЮНЬ 5

БИРГИ ПРОГРАММА

«ОСТАНКИНО» канал

5.55, 9.00, 15.20, 18.20, 21.20. Дамчыдылгалар програм-мазы, 6.00 Медээлер.

ВОСКРЕСЕНЬЕ

ИЮНЬ 6

БИРГИ ПРОГРАММА

«ОСТАНКИНО» канал

5.55, 9.00, 15.20, 18.20, 21.20. Дамчыдылгалар програм-мазы, 6.00 Медээлер.

фиолон ойнаар (аккордео), 16.50 Индонезияга кылып ундурген. 17.20 Сылдыктык шак. 18.00 Медээлер. 18.25 Технодром. 18.35 Тод. 19.10 Таакпыларын окташа, ахтын көрүлөр. Таакпыдан жостатган. 19.40 Неделянын чыгышы. 20.10 «Горчачев болгаш өскөлдөр-даа» Уран-чечен телесериалдын баштайгы көрүзүү. 17-ги серия. 20.40 Тамчыктар удунар, чаштар. 20.55 Реформа. 21.00 Медээлер. 21.25 «Горчачев болгаш өскөлдөр-даа». 18-ки серия. 21.55 Спортчу уук-энд. 21.10 «Чогаалчылар чүңү дугайын мыттайын турарыл...» Л. Леонов. 22.20 «Чаа студияны». «Бомонд» баралгаар. 22.50 Амдырал чурумалы. 23.20

Монтаж. 23.40 Экия. 00.00 Медээлер. 00.20 Джем-сейшн А Горюничий. ИИГИ ПРОГРАММА «РОССИЯ» канал 8.00 Медээлер. 8.20 Рекла-ма. 8.25 Ажылтыр кижилерин шагы. 8.55 Парадталдар. 9.10 Шармай-шоу. 10.40 «Смирновтарын өг-бүдөзи — моон сонгаар канчаар чурт-таарыл» Чагаалардан болал-дар. 11.00 Чаштарын чугал-дары. 11.30 «Кара болгаш ак хуулаагызын». Уран-чечен фильм. 12.40 Тараачынар ай-тыры. 13.00 Реформа. 13.05 «Американын эрлик болду-уз». Хей сериялык барыма-лаз фильмнин баштайгы көр-гүзүү. 13.35 «Дажынны ка-чысдалы». Уран-чечен фильм.

Курбан-Байрам. Мусулман байырал. 01.25—02.25 «Па-цификация кижиз». Хей се-риялык уран-чечен телефиль-мин 1-ги сериясы — «Баш-тайгы базымнар». ИИГИ ПРОГРАММА «РОССИЯ» канал 8.00 Медээлер. 8.20 Ажыл-тыр кижилерин уези. 8.55 Ретро-шлягер. 9.25 Чөптүг чорукту уези. 10.20 — «К-» көгүзүлү тур: «Абзап». 11.05 «Өзүлдө» студия: «Узаткан хчы». 11.35 «Ай хөзөкжөн». Н. Джигурта ирлар. 12.20 Реформа. 12.25 Кино музейи. «Катка» — Сазым Ранет. Уран-чечен фильм. 13.55 Та-раачынар айтыры. 14.15 «Кежээки салонуну» арыт-ма.

«Пацификация кижиз». «Ушкү сериясы — «Кедергей сооктук кижилери». 11.50 Пресс-экспресс. 12.00 Медээлер. 12.20 «Өртөлз даам-лы». Уран-чечен телефильм. 13.25 «Хосталган хаалга-зы». Барымдаалык фильм. 14.30 Тенис. Фляниянын аякч чемпионнады. 15.00 Медээлер. 15.25 Телемикст. 16.10 Блокнот. 16.15 «Майя ары». Хей сериялык мультфильм. 17.10 Джем. 17.40 — «16 чедир харалыктарга болгаш оон улугаага. Чапсада меээл-лер. 18.50 Чаа аттар. Концерт.

«Эргим мөгөнч». Фильм-шин. 15.00 Медээлер. 15.25 Бизж. 15.50 Бизнес-пресс. 16.05 Блокнот. 16.10 «Майя ары». Мультфильм. 16.40 «Долгандыр туу-раа хөрүзөл камгалалынч делегей хунинге». Кинопро-грамма. 17.10 Бистин хөжүм кылчысы. 17.50 Технодром. 18.00 Медээлер. 18.20 Күрүнелер аразынын «Останкино» телеканалы «ХКД чурттарына» гаттыс аай чурттары деп программаны көргүзүп тур. 18.45 «Кижн болгаш комтыл». 19.05 «03» вагон. 19.45 «Хуу-газыннар шакты». 20.40 Там-чыктыг удунар, чаштар! 20.55

«Эргим мөгөнч». Фильм-шин. 15.00 Медээлер. 15.25 Бизж. 15.50 Бизнес-пресс. 16.05 Блокнот. 16.10 «Майя ары». Мультфильм. 16.40 «Долгандыр туу-раа хөрүзөл камгалалынч делегей хунинге». Кинопро-грамма. 17.10 Бистин хөжүм кылчысы. 17.50 Технодром. 18.00 Медээлер. 18.20 Күрүнелер аразынын «Останкино» телеканалы «ХКД чурттарына» гаттыс аай чурттары деп программаны көргүзүп тур. 18.45 «Кижн болгаш комтыл». 19.05 «03» вагон. 19.45 «Хуу-газыннар шакты». 20.40 Там-чыктыг удунар, чаштар! 20.55

«Тажик болгаш Сүт эээн». Хей сериялык мультфильм (Фран-ция). 17.50 Кызыл деп-дөрбөд-дө. 18.30 «Джонг амтанлар оранында». 19.10 Обан-утол шук. 19.40 «Помпейин сөөлгү хунинге» деп теги сериялык чечен чечен телефильмин «Ка-дда» хей сериялык көргүзүп тур. 6-гы сериясы. 20.40 Там-чыктыг удунар, чаштар! 20.55 Реформа. 21.00 Медээлер. 21.25 «Помпейин сөөлгү хунуну». 7-ги сериясы. 22.10 Шулдукту дугайында романс.

«Россия» канал 8.00 Медээлер. 8.20 Автомиг. 8.25 «Чүгле силерге». 8.55 Сатыш-саткыл саймааралык чугалгааны. 9.25 «Энер эрлер». 9.55 Аас чогаалы. 10.25 «03» программа. 10.55 Атыс бөлүм. 11.25 Кипрас Мажейя. «Биче Европалык» репортаж. 11.55 «Дубровский». Уран-чечен фильм. 13.05 «Москва» черияны чыктары. 13.35 Тараачы айтыры. 13.55 «Хе-рекс албай барып болбас». Б. Коптев ээтирер. 14.10

15.15 Хостуг үе. «Балык дем-дөзүн ада-белек». 15.30 Там-там медээлер. 15.45 «Славян бижикти болгаш культураны байырладык». 16.00 «Өг-бүдөнүн ажыл-хөректери». Урулгар камгалалынч делегей хунинге. 16.30 Волье-бөл. Делегей газынын бир-ти чери дээш маргылаа. Россия-Германия. 17.45 Транскроссфайр. «Ортулук». «Тыва» канал 18.30 «Факт». 18.50 «Хам-наарак-жворороно». Эстрада ырларына урулгар кокурузу. 1-ги кезээ. 19.50 Чарла-дар. «РОССИЯ» канал 20.00 Медээлер. 20.20 Рекла-ма. 20.25 Спорт. 20.30 «Дя-возвр болбас». 20.45 Россия-

15.15 Телебизж. 16.15 Медээлер. Там-там ме-дээлери. 16.30 «Чалага блед-ды». 17.00 «Кижн алдыза». 17.15 Уран чүлдөр шөлү. Е. Мравинскийн төрттүтүл-гөн хунинде бээр 90 харла-рылга. «Тыва» канал 18.25 «Факт». 18.45 «Хам-наарак-жворороно». Урулгар камгалалынч хунинге турас-калган программа. 2-ги ке-зээ. 19.50 Чалалдар. «РОССИЯ» канал 20.00 Медээлер. 20.20 Хун-инге байырлар. 20.30 «Бис-тер Россияны канчаар тургу-рап биз». Конституция теле-дөзүн чугалаалык тур биз. 20.50 Реформа. 20.55 «Сант-Барбара». Хей сериялык

15.20 Бизд-мында меээлери. 15.35 «Ноган школа». 16.05 «Чурттактар тур мей». 16.35 «Иракчи Чөөн чук». 17.20 РФ-тин Дээш Советинин сессиянда. 17.35 Баскетбол допчуламы. «Тыва» канал 18.05 «Факт». Медээлер ал-баны. 18.25 «Школа»: чыл-дар онзагай-ла. Бай-Хаак школазында репортаж. 18.45 «Спортчу мөөрөй». «Азия та-вы» шанжал дээш хөстү ху-реш маргылааны. 19.45 «Ты-ланып кинокраннында». 19.55 Чалалдар. «РОССИЯ» канал 20.00 Медээлер. 20.20 Рек-лама. 20.25 Спорт. 20.30 «Дя-возвр болбас». 20.45 Россия-

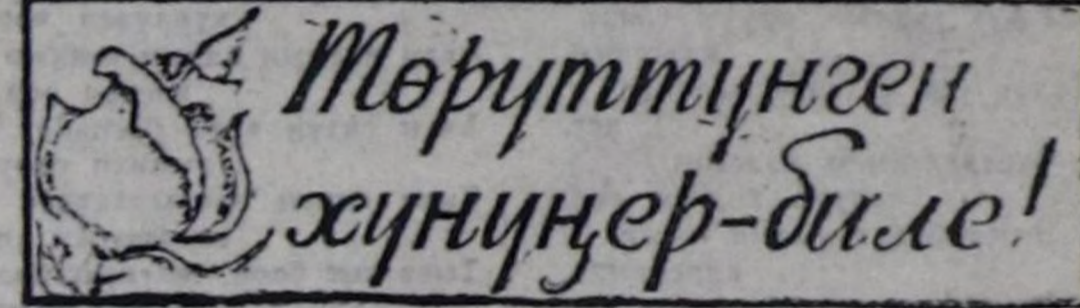
17.40 М-трест. 17.55 РФ-тин Дээш Советинин сессиясында. «Тыва» канал 18.25 «Факт». Медээлер ал-баны. 18.45 «Мээн дымды — мези өнүдүр». 19.05 Хөжүм-чүр баян». 19.55 Чалалдар. «РОССИЯ» канал 20.00 Медээлер. 20.25 «Сант-Барбара». 17.6-гы сериясы. 21.25 «Сайынык хөвүлчөр, чө». 21.30 «Чаа илжонор». 22.00 Хукуктаттымыс Кулчи. 22.20 «Кулчык дүкүрү». 22.55 Хоккей. Стенлини куб-гө лээш бири финал. 23.40 «ЭК». «Криминалдык дая-

18.05 «Телевизион». 18.15 «Тыва неделя». 18.35 «Аалчы-лар теле-өрөөлү». Тыва Рес-публиканын бойдс камгалал министир Д. Х. Ооржак-биле интервью. 19.25 «Тилекелин жум хунин». Республиканын төр-жүм шын тастыгыга май 8-те конвенция дамчыдыламы. 19.55 Чалалдар. «РОССИЯ» канал 20.00 Медээлер. 20.20 Хун бур байырлар. 20.30 Спортчу тырмык. 20.35 Реформа. 20.45 Телекранга бир дугаар. «Өлүмдө ат-аллар кайда боор». Фредерик Форсайт

18.05 «Телевизион». 18.15 «Тыва неделя». 18.35 «Аалчы-лар теле-өрөөлү». Тыва Рес-публиканын бойдс камгалал министир Д. Х. Ооржак-биле интервью. 19.25 «Тилекелин жум хунин». Республиканын төр-жүм шын тастыгыга май 8-те конвенция дамчыдыламы. 19.55 Чалалдар. «РОССИЯ» канал 20.00 Медээлер. 20.20 Хун бур байырлар. 20.30 Спортчу тырмык. 20.35 Реформа. 20.45 Телекранга бир дугаар. «Өлүмдө ат-аллар кайда боор». Фредерик Форсайт

«Капустала өскөртөн тоянды». 14.20 Россия эиникопедиясы. «А. С. Пушкин болгаш орус культуранын салым-чолу». 15.05 Чамгыс кижн театры. В. Э. Борисов-Мусатов. 15.25 «Бизамалам» интервю. 15.55 «Ролан Гаррос». Тенис маргылааны. Франция. 16.55 Диснейин илбилг ораны. «Винни-Пухтун чаа ужурадылар». «Кара плаа». 17.45 Ак каарган. 18.30 «Вла-димир Познерин Америка сеесери.

«Капустала өскөртөн тоянды». 14.20 Россия эиникопедиясы. «А. С. Пушкин болгаш орус культуранын салым-чолу». 15.05 Чамгыс кижн театры. В. Э. Борисов-Мусатов. 15.25 «Бизамалам» интервю. 15.55 «Ролан Гаррос». Тенис маргылааны. Франция. 16.55 Диснейин илбилг ораны. «Винни-Пухтун чаа ужурадылар». «Кара плаа». 17.45 Ак каарган. 18.30 «Вла-димир Познерин Америка сеесери.

Бистин ынак утбавыс Дая-кей Келденева МОНГУШ 1993 чылдын июнь 1-де 46 харлаар болгаш урулгарын оон төрттүтүгөн хунун демделген өрттөрер. Бистин утбавыс Сүт-Хаа райондук Ииме орту-мак школазында моон-биле ам 22 чыл иштинде башка-лар ажаллап турар. Ол бир оолдун, үш кыстың төлөптг нези.

Бистин эргим утбавыс эр-висты солуп, доозавысты эр-вентке болгаш өгөл-баштал каан. Ынчангаш ынак утба-выска ооң төрттүтүгөн хунун таварыштыр чүрөктүн ханы-зында инг болгаш чедир-чедир, мойн-даа сонгаар кан-деп кадыкшыды, аас-кежин болгаш ажал-ижине, ам-дырал-чуртталгазына улу-улап челишкенирин күтөп турар биз.

Кызылда ажаллап, чурттап чоруур думчалары: Динзе-ла, Маша, Рита; күзөөрү — Эрес-оол, Сергей болгаш оларынч урулгары — Алдана, Артын, Мюна, Санда, Алан, Бурша база огуу Айдыл олар.

Ниятинин малын камгалап өстүрер дээш ооң кайы хире кызыкмак ажаллап чоруурун ол перинч чону мактап чуга-лажып турар. Эргим ынак думчавыска болгаш оон өг-бүдөзине аас-кежитки ажалында недши-кенирин күзөдизе. Акклары Санаро, Демир-оол Сергей Маамдар, уг-балары Кертиккен, Люба, Клара олар.

Ниятинин төрттүтүгөн хунуңер-байырларды холбаштыр кан деп кадыкшыды, аас-кежин, өөршкүчү сакшы-сеткилдери-нине ханызында кузаны-висти илередиң тур биз. Урулгары, оолдары, күзөө-лери, кенээтери, уруулары-ның уруулары.

1993 чылдын июнь 1-де Хо-ву-Аксы сүрүдэ районун Култыво ордунунга Бүтү-дөлейтин урулгар хунинге тураскалган бичи чаштар-гы ачы-луза марфалында кир-жиринче Тыва Республика-нын бичириг сеткилдиг бүтү кижилерин Чеди-Хаа район ча-лында чапал турар. Марафон дачкыныч учы-луза чедиринин дараазында адвесе баш буртулар чогу-луп, азы 1993 чылдын июнь 1-де эртемнинин 10 шактан кезеженин 18 шакка чедир өккөл болду: Чеди-Хаа рай-онун Хову-Аксы сүрү, районун Култыво ордун, урулгар мафалону, телефоннары: 6-55, 6-47.

Тыва Республиканын Кадык камгалал министрствозу, Тес-Хемниң район эмнедгези О. Шыназын устак эмнедгезинин кол эмчизи Чолачы Сандаевич СЫРАТТЫН оозал-ондакка таварышкыш өлкө мөөзүнүн ханы кайжыдыл-биле дындадып тур.

Тыва Республиканын Пар-лазга болгаш информация министрствозунун типогра-фиясы: Кызыл, Шетинки болгаш Кравецки кудумчу-чу, бажы № 1.

Кызыл хоорай, Красноармейская. 100. Индекс 667000 ТУРГУЗУКЧУЛАРЫ: Тыва Республикасы Дээш Сова-ла болгаш Чааа «Шы» солунун редакция коллектив. Кола редактор В. Ф. ЧАДАМБА. Солун неделяда 5 катан үнер. Хемчээл 2 паралага амазы. Тиражы 25.146. Индекс 54240.

РЕДАКЦИЯ КОЛЛЕГИЯЗЫ: Н. С. Базыр (кол редактор, вич оралакчы), М. М. Саяа (хатчы-салгалы секретарь), В. М. Сат, К. К. Сат (кол редакторун оралакчы), Н. С. Эргел. РЕДАКЦИЙНЫН ТЕЛЕФОННАРЫ: Кол редактор — 3-43-34; келген кижилер хулээп алыр чер — 3-34-26; кол редакторун оралакчылары — 3-33-91, 3-34-17; харыскалгалы секретарь — 3-34-92; оралакчымы — 3-45-93. КИЛДИСТЕР: улас аепутатарынын Советтери, накти-лел-политикти болгаш социал айтырларга — 3-34-19; — 3-34-98; үлетир — 3-34-49; 3-36-73; көзөз ажал-алгы — 3-41-16; култура, үеи өөрөлөгези болгаш чогаал — 3-39-15; 3-34-57; меээлери болгаш спорт — 3-36-82; очулга — 3-34-39; 3-34-93; чагаа — 3-39-03; корректорлар — 3-41-23; үндүрүчүлөр — 2-27-41; солун келбей барганда — 3-57-92; 3-14-94; бухгалатеря — 3-37-11.